ROZSUDOK SÚDU PRVÉHO STUPŇA (druhá komora)

z 12. decembra 2007 *

Vo veci T-112/05,

Akzo Nobel NV, so sídlom v Arnheme (Holandsko),

Akzo Nobel Nederland BV, so sídlom v Arnheme,

Akzo Nobel Chemicals International BV, so sídlom v Amersfoorte (Holandsko),

Akzo Nobel Chemicals BV, so sídlom v Amersfoorte,

Akzo Nobel Functional Chemicals BV, so sídlom v Amersfoorte, v zastúpení: pôvodne C. Swaak a J. de Gou, neskôr C. Swaak, M. van der Woude a M. Mollica, advokáti,

žalobcovia,

* Jazyk konania: angličtina.

proti

Komisii Európskych spoločenstiev, v zastúpení: A. Whelan a F. Amato, splnomocnení zástupcovia,

žalovanej,

ktorej predmetom je návrh na zrušenie rozhodnutia Komisie 2005/566/ES z 9. decembra 2004, ktorým sa upravuje konanie podľa článku 81 Zmluvy o ES a článku 53 Dohody o EHP (vec COMP/E-2/37.533 — cholinchlorid) (súhrnné rozhodnutie Ú. v. EÚ L 190, 2005, s. 22),

SÚD PRVÉHO STUPŇA
EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV (druhá komora),

v zložení: sudcovia A. W. H. Meij, vykonávajúci funkciu predsedu komory, N. J. Forwood a S. Papasavvas,

tajomník: C. Kantza, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 13. februára 2007,

vyhlásil tento

Rozsudok

Okolnosti predchádzajúce sporu a napadnuté rozhodnutie

1 V rozhodnutí z 9. decembra 2004, ktorým sa upravuje konanie podľa článku 81 Zmluvy o ES a článku 53 Dohody o EHP (vec COMP/E-2/37.533 — cholinchlorid) (súhrnné rozhodnutie Ú. v. EÚ L 190, 2005, s. 22, ďalej len „Rozhodnutie"), Komisia konštatovala, že viaceré podniky porušili článok 81 ods. 1 ES a článok 53 Dohody o Európskom hospodárskom priestore (EHP) tým, že sa podieľali na skupine dohôd a zosúladených postupov týkajúcich sa určenia cien, rozdelenia trhov a zosúladených činností proti konkurentom v oblasti cholínchloridu v rámci EHP (článok 1 Rozhodnutia).

2 V súvislosti s dotknutým výrobkom Komisia upresňuje, že cholínchlorid patrí do skupiny vo vode rozpustných vitamínov B-komplex (vitamín B 4). Používa sa predovšetkým v oblasti krmív pre zvieratá (hydinu a ošípané) ako potravinárska prídavná látka. Predáva sa buď ako 70 % vodný roztok, alebo primiešaný do dehydrovaných obilnín alebo v 50 až 60 % siliciach. Časť cholínchloridu, ktorá sa nepoužije ako potravinárska prídavná látka do krmív pre zvieratá, sa rafinuje na účely získania výrobku väčšej čistoty (farmaceutickej kvality). Okrem výrobcov na trhu s cholínchloridom pôsobia jednak spracovatelia, ktorí nakupujú výrobok od výrobcov v tekutej forme a spracúvajú ho na cholínchlorid obsiahnutý v inej látke, a to buď na účet výrobcu alebo na svoj vlastný účet, a jednak distribútori.

3 Z odôvodnenia č. 3 Rozhodnutia vyplýva, že Komisia začala vyšetrovanie v oblasti cholínchloridu na svetovej úrovni potom, ako v apríli 1999 prijala žiadosť o uplatnenie opatrení zhovievavosti od amerického výrobcu Bioproducts. Vyšetrovanie sa týkalo obdobia od roku 1992 do konca roku 1998. V odôvodnení č. 45 Rozhodnutia Komisia uvádza, že kanadský výrobca Chinook ju už vo veci predmetného kartelu oslovil 25. novembra a 3. a 16. decembra 1998, vyšetrovanie však v uvedenom období nezačala.

4 Čo sa týka EHP, k uskutočneniu predmetného kartelu došlo v zmysle odôvodnenia č. 64 Rozhodnutia na dvoch rôznych, ale úzko spojených úrovniach: na svetovej úrovni a na európskej úrovni. Na svetovej úrovni sa výrobcovia Bioproducts (Spojené štáty), Chinook (Kanada), Chinook Group Ltd (Kanada), DuCoa (Spojené štáty), BASF AG (Nemecko), UCB SA (Belgicko) a žalobcovia, päť spoločností skupiny Akzo Nobel (Holandsko), priamo alebo nepriamo podieľali na protisúťažných činnostiach v období od júna 1992 do apríla 1994. Cieľom týchto činností bolo v podstate zvýšiť ceny vo svetovom meradle, najmä v EHP, a kontrolovať spracovateľov, najmä v EHP, v snahe zaručiť, že títo spracovatelia neohrozia dohodnuté zvýšenia cien, a tiež rozdeliť svetové trhy jednak stiahnutím sa severoamerických výrobcov z európskeho trhu a jednak stiahnutím sa európskych výrobcov zo severoamerického trhu. Komisia zistila uskutočnenie deviatich stretnutí kartelu vo svetovom meradle v období od júna 1992 (v Mexiku, Mexiko) do apríla 1994 (v Johor Baharu, Malajzia). Najdôležitejším stretnutím je stretnutie, ktoré sa konalo v Ludwigshafene (Nemecko) v novembri 1992.

5 Výlučne európski výrobcovia (BASF, UCB a žalobcovia) sa zúčastnili na stretnutiach, na ktorých došlo k vytvoreniu kartelu na európskej úrovni, ktorý trval od marca 1994 do októbra 1998. Komisia zistila pätnásť stretnutí, ktoré sa ho týkali, a to od marca 1994 (v Schotene, Belgicko) do októbra 1998 (v Bruseli, Belgicko, alebo v Aachene, Nemecko). Podľa odôvodnenia č. 65 Rozhodnutia tieto stretnutia dopomáhali k plneniu dohody uzavretej na svetovej úrovni. Ich cieľom bolo pravidelné zvyšovanie

cien v celom EHP spojené s rozdelením trhov a pridelením jednotlivých zákazníkov, ako aj s kontrolou spracovateľov v Európe v snahe zachovať vysokú úroveň cien.

6 Podľa posúdení Komisie všetky svetové a európske dohody boli, čo sa týka EHP, súčasťou globálneho projektu, ktorý stanovoval okruhy činností členov kartelu a obmedzoval ich jednotlivé obchodné správanie na účely dosiahnutia jediného hospodárskeho protisúťažného cieľa, ktorým bolo narúšať bežné podmienky hospodárskej súťaže v EHP. Preto je podľa Komisie potrebné považovať dohody uzavreté na svetovej a európskej úrovni za jediné komplexné a nepretržité porušenie týkajúce sa EHP, na ktorom sa severoamerickí výrobcovia podieľali určitý čas a európski výrobcovia počas celého dotknutého obdobia.

7 Čo sa týka označenia osôb, ktorým bolo Rozhodnutie určené, Komisia v jeho odôvodnení č. 166 upresnila, že žalobcovia, BASF, Bioproducts, Chinook, DuCoa a UCB nesú zodpovednosť za porušenie. Naopak španielskej spoločnosti Ertisa majúcej 50 % podiel na španielskom trhu Rozhodnutie určené nebolo, pretože Komisia sa v jeho odôvodnení č. 178 domnievala, že dôkazy boli celkove nedostačujúce na to, aby bolo možné voči nej vyvodiť zodpovednosť za uvedené skutočnosti.

8 V článku 3 Rozhodnutia Komisia nariadila podnikom, ktorým bolo rozhodnutie určené, aby okamžite ukončili porušenie uvedené v článku 1 Rozhodnutia, pokiaľ už tak neurobili, a aby sa zdržali akýchkoľvek činností a konštatovaných porušujúcich správaní, ako aj akýchkoľvek opatrení, ktoré by mali rovnaký alebo podobný cieľ alebo účinok.

9 Čo sa týka uloženia pokút, Komisia sa domnievala, že severoamerickí výrobcovia (Bioproducts, Chinook a DuCoa) ukončili svoju účasť na porušení najneskôr 20. apríla 1994 po stretnutí v Johor Bahru (pozri bod 4 vyššie). Podľa odôvodnenia č. 165 Rozhodnutia Komisia nedisponovala dôkazmi, ktoré by naznačovali, že by došlo k ďalším stretnutiam alebo kontaktom, na ktorých by sa severoamerickí výrobcovia zúčastnili a prostredníctvom ktorých by určovali ceny v EHP alebo by potvrdili svoj pôvodný záväzok nevyvážať do Európy. Vzhľadom na skutočnosť, že prvý úkon Komisie týkajúci sa tohto porušenia je datovaný z 26. mája 1999, teda viac ako päť rokov po ukončení účasti severoamerických výrobcov na porušení, Komisia týmto výrobcom neuložila žiadnu pokutu, a to v súlade s článkom 1 nariadenia Rady (EHS) č. 2988/74 z 26. novembra 1974 o premlčacej lehote v stíhaní a pri výkone rozhodnutia v oblasti právnej úpravy dopravy a hospodárskej súťaže Európskeho hospodárskeho spoločenstva (Ú. v. ES L 319, s. 1; Mim. vyd. 07/001, s. 61) a článkom 25 nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 [ES] a 82 [ES] (Ú. v. ES L 1, 2003, s. 1; Mim. vyd. 08/002, s. 205).

10 Na druhej strane, keďže účasť európskych výrobcov trvala do 30. septembra 1998, Komisia im uložila pokuty v celkovej výške 66,34 milióna eur.

11 Čo sa týka konkrétnejšie skupiny Akzo Nobel, Komisia rozhodla, že Rozhodnutie bude určené Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Functional Chemicals BV, Akzo Nobel Chemicals BV, Akzo Nobel Chemicals International BV a Akzo Nobel Nederland BV ako solidárne zodpovedným subjektom. Tri posledné menované subjekty alebo ich právni predchodcovia sa priamo podieľali na porušení. Akzo Nobel Functional Chemicals bol vytvorený ako dcérska spoločnosť Akzo Nobel Chemicals v júni 1999, keď sa Akzo Nobel Chemicals stal holdingovým podnikom. Z tohto dôvodu sa Komisia domnievala, že Akzo Nobel Functional Chemicals bol právnym nástupcom vo vzťahu k väčšine činností v oblasti cholínchloridu pôvodne vykonávaných jeho materskou spoločnosťou a na základe tejto skutočnosti mu muselo byť Rozhodnutie taktiež určené.

12 Čo sa týka Akzo Nobel, ten spolu s ostatnými právnickými osobami skupiny Akzo Nobel, ktorým je Rozhodnutie určené, tvorí jednu hospodársku jednotku. Zodpovednosť za výrobu cholínchloridu v EHP nesie a na karteli sa podieľala práve táto hospodárska jednotka. Inak by tomu mohlo byť len v prípade, že by dcérske prevádzkové podniky Akzo Nobel boli schopné viesť samostatnú hospodársku politiku v rámci dotknutého obdobia a skutočne tak aj robili. Akzo Nobel však zďaleka nie je len investičnou štruktúrou, ale je všeobecným ústredím skupiny Akzo Nobel, ktoré koordinuje hlavné činnosti týkajúce sa všeobecnej stratégie skupiny, financií, právnych vecí a ľudských zdrojov. Vďaka týmto úlohám Akzo Nobel skutočne vykonával rozhodujúci vplyv na obchodnú politiku svojich dcérskych spoločností, ktoré priamo či nepriamo 100 % ovládal. Komisia teda dospela k záveru, že dcérske spoločnosti Akzo Nobel nemajú obchodnú autonómiu, čo ju viedlo k tomu, aby mu Rozhodnutie bolo určené bez ohľadu na skutočnosť, že sa sám na karteli nepodieľal (odôvodnenie č. 172 Rozhodnutia).

13 Neexistenciu obchodnej autonómie prevádzkových spoločností alebo obchodných jednotiek skupiny Akzo Nobel preukazujú tiež dokumenty predložené Akzo Nobel v rámci správneho konania nazvané „Programy riadenia“. Z týchto dokumentov vyplýva, že ciele skupiny, ako aj usmernenia týkajúce sa stratégií obchodných jednotiek stanovuje správna rada Akzo Nobel. Tieto stratégie nemožno schváliť, pokiaľ nie sú súčasťou strategického plánu skupiny. O konfigurácii portfólia v rámci strategického plánu navyše tiež rozhoduje správna rada Akzo Nobel, pričom prevádzkový plán každej obchodnej jednotky musí byť v súlade s usmerneniami a cieľmi skupiny, tak ako ich definovala uvedená správna rada. Nakoniec, čo sa týka investícií väčších ako 2,5 milióna eur, tie si vyžadujú v závislosti od ich finančného dopadu schválenie prostredníctvom „Board Committee“, „Full Board of Management“ alebo „Supervisory Board“ Akzo Nobel. Správna rada rozhoduje tiež o rozdelení zisku a vyplácaní dividend, ako aj vymenúva, rozhoduje o odmenách a odvoláva (odôvodnenie č. 173 Rozhodnutia).

14 Akzo Nobel Chemicals SpA, ktorému bolo určené oznámenie o výhradách z dôvodu podozrenia týkajúceho sa jeho účasti na nedovolených činnostiach vzťahujúcich sa na španielsky trh s cholínchloridom, nebolo určené Rozhodnutie, pretože Komisia považovala získané dôkazy za nedostatočné na preukázanie jeho zodpovednosti (odôvodnenie č. 176 Rozhodnutia).

15 Komisia stanovila výšku pokút podľa svojich usmernení k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 15 ods. 2 nariadenia č. 17 a článku 65 ods. 5 Zmluvy o ESUO (Ú. v. ES C 9, 1998, s. 3; Mim. vyd. 08/001), ako aj podľa oznámenia o neuložení alebo znížení pokút v prípadoch kartelov [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES C 207, 1996, s. 4).

16 Na účely stanovenia východiskovej sumy pokuty Komisia uviedla, že zo zúčastnenými spoločnosťami bude zaobchádzať rozdielne v snahe zohľadniť rozdiely v ich skutočnej hospodárskej schopnosti vážne poškodzovať hospodársku súťaž. Vzhľadom na skutočnosť, že porušenie začalo na svetovej úrovni za účasti severoamerických spoločností, ktoré predovšetkým súhlasili so svojím stiahnutím sa z európskeho trhu, sa Komisia domnievala, že na určenie dôležitosti jednotlivých spoločností podieľajúcich sa na porušení je potrebné oprieť sa o ich podiely na svetovom trhu (odôvodnenia č. 200 a 201 Rozhodnutia).

17 Preto na základe svetových trhových podielov, ktoré mali v roku 1997, Komisia zaradila žalobcov do tretej kategórie s trhovým podielom 12 %. S cieľom zaručenia dostatočného odstrašujúceho účinku Komisia vychádzajúc z obratu Akzo Nobel v roku 2003 (13 miliárd eur) vynásobila východiskovú sumu pokuty faktorom 1,5.

18 Nakoniec Komisia zvýšila východiskovú sumu o 10 % za každý celý rok porušenia a o 5 % za každé ďalšie obdobie šesť alebo viac mesiacov, ale menej ako jeden rok. Keďže porušenie trvalo najmenej päť rokov a jedenásť mesiacov (od 13. októbra 1992 do 30. septembra 1998), Komisia zvýšila východiskovú sumu o 55 %. V dôsledku toho bola základná čiastka pokuty uloženej žalobcom ako solidárne zodpovedným subjektom stanovená na 29,99 milióna eur.

19 Čo sa týka uplatnenia oznámenia o neuložení alebo znížení pokút v prípadoch kartelov vo vzťahu k žalobcom, Komisia zdôraznila dôležitosť dobrovoľného oznámenia datovaného z 8. januára 2002, ktoré sa týkalo piatich stretnutí na európskej úrovni. Podľa odôvodnenia č. 233 Rozhodnutia mohla Komisia práve týmto spôsobom získať dôkaz o rozsahu a dĺžke trvania porušenia na európskej úrovni. Žalobcovia navyše nenamietali proti správnosti skutkových zistení uskutočnených Komisiou. Komisia sa preto domnievala, že žalobcom možno výšku pokuty, ktorá by im bola inak uložená, znížiť o 30 % (odôvodnenia č. 233 až 236 Rozhodnutia).

20 Na základe tohto konania sa pokuta uložená žalobcom stanovila na 20,99 milióna eur.

Konanie a návrhy účastníkov konania

21 Žalobcovia návrhom doručeným do kancelárie Súdu prvého stupňa 2. marca 2005 podali žalobu, na základe ktorej sa začalo toto konanie.

22 Návrhmi doručenými do kancelárie Súdu prvého stupňa 25. februára 2005 (zapísaný do registra pod číslom T-111/05) a 1. marca 2005 (zapísaný do registra pod číslom T-101/05) UCB a BASF, ktorým bolo tiež Rozhodnutie určené, podali každý samostatne žalobu proti tomuto Rozhodnutiu.

23 Uznesením zo 7. septembra 2006 predseda druhej komory Súdu prvého stupňa po vypočutí účastníkov konania rozhodol o spojení vecí T-101/05, T-111/05, ako aj tejto veci na účely ústnej časti konania a vyhlásenia rozsudku v súlade s článkom 50 Rokovacieho poriadku Súdu prvého stupňa.

24 Na základe správy sudcu spravodajcu Súd prvého stupňa rozhodol o otvorení ústnej časti konania a v rámci opatrení na zabezpečenie priebehu konania položil písomne účastníkom konania jednu otázku.

25 Po vypočutí účastníkov konania na pojednávaní v súvislosti s týmto bodom Súd prvého stupňa rozhodol rozsudkom vo veciach T-101/05 a T-111/05 o vylúčení tejto veci z vecí T-101/05 a T-111/05 na účely vyhlásenia rozsudku podľa článku 50 rokovacieho poriadku.

26 Žalobcovia navrhujú, aby Súd prvého stupňa:

— zrušil Rozhodnutie,

— zaviazal Komisiu na náhradu trov konania.

27 Komisia navrhuje, aby Súd prvého stupňa:

— čo sa týka Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International a Akzo Nobel Chemicals, zamietol žalobu ako neprípustnú alebo zjavne nedôvodnú,

— v zostávajúcej časti žalobu zamietol,

— zaviazal žalobcov na náhradu trov konania.

Právny stav

28 Žalobcovia predkladajú tri žalobné dôvody, z ktorých prvý sa zakladá na nesprávnom pripísaní solidárnej zodpovednosti Akzo Nobel, druhý na porušení článku 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003 z dôvodu, že výška pokuty presahuje 10 % obratu Akzo Nobel Functional Chemicals dosiahnutého v roku 2003, a tretí na porušení povinnosti odôvodnenia v súvislosti s pripísaním solidárnej zodpovednosti Akzo Nobel.

1. *O prípustnosti žaloby, čo sa týka Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International a Akzo Nobel Chemicals*

Tvrdenia účastníkov konania

29 Podľa Komisie žaloba, ktorá sa musí analyzovať ako päť samostatných žalôb, neobsahuje také žalobné dôvody, ktoré by mohli odôvodniť zrušenie Rozhodnutia alebo

zníženie výšky pokuty vo vzťahu k Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International a Akzo Nobel Chemicals. Žaloba preto, čo sa týka týchto troch žalobcov, nie je v súlade ani s článkom 21 Štatútu Súdneho dvora, ani s článkom 44 Rokovacieho poriadku Súdu prvého stupňa. V každom prípade sa žaloba musí vo vzťahu k týmto žalobcom zamietnuť ako žaloba zjavne bez právneho základu.

30 Žalobcovia sa domnievajú, že žaloba je prípustná v prípade Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International a Akzo Nobel Chemicals. Zdôrazňujú, že táto žaloba spĺňa podmienky článku 21 Štatútu Súdneho dvora a článku 44 Rokovacieho poriadku Súdu prvého stupňa, a tvrdia, že možnosť zrušenia Rozhodnutia odôvodňuje záujem na konaní.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

31 Najskôr je potrebné uviesť, že vzhľadom na to, že ide o jednu a tú istú žalobu, ktorá je prípustná vo vzťahu k Akzo Nobel a Akzo Nobel Functional Chemicals, nie je potrebné skúmať námietku predloženú Komisiou (pozri v tomto zmysle a analogicky rozsudok Súdneho dvora z 24. marca 1993, CIRFS a i./Komisia, C-313/90, Zb. s. I-1125, body 30 a 31).

32 V tomto ohľade tvrdenie predložené Komisiou na pojednávaní, podľa ktorého sa posúdenie uvedené v predchádzajúcom bode uplatňuje len v prípade, že vyhlásené zrušenie prináša prospech všetkým nezávisle od toho, či podali žalobu, nestačí na to, aby preskúmanie predmetnej námietky bolo nevyhnutné. Ak je totiž aj pravdou, že zo zrušenia určitého rozhodnutia ukladajúceho pokuty viacerým subjektom na základe článku 81 ES nesmú mať prospech tie subjekty, ktoré žalobu nepodali (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora zo 14. septembra 1999, Komisia/Assi-Domän Kraft Products a i., C-310/97 P, Zb. s. I-5363, bod 63), alebo tie subjekty,

ktorých žaloba je neprípustná, pravdou tiež ostáva, že Komisia nevysvetlila, akým spôsobom by prípadné zrušenie Rozhodnutia na základe žalobných dôvodov uvedených v bode 30 vyššie mohlo byť prospešné pre Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International a Akzo Nobel Chemicals. Komisia sama navyše vo svojej duplike tvrdí, že vzhľadom na žalobné dôvody uvedené v žalobe by sa prípadné zrušenie Rozhodnutia mohlo týkať len zodpovednosti centrálnej spoločnosti skupiny alebo výšky pokuty uloženej Akzo Nobel Functional Chemicals. Okrem toho aj za predpokladu, že by Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International a Akzo Nobel Chemicals neboli aktívne legitimovaní, by mal totiž Súd prvého stupňa preskúmať žalobu v celom jej rozsahu. Za týchto podmienok dôvody týkajúce sa hospodárnosti konania odôvodňujú nepreskúmanie námietky neprípustnosti predloženej Komisiou.

2. *O veci samej*

O prvom žalobnom dôvode založenom na nesprávnom pripísaní solidárnej zodpovednosti Akzo Nobel

Tvrdenia účastníkov konania

33 Žalobcovia sa domnievajú, že Komisia sa dopustila nesprávneho právneho posúdenia, keď ako solidárne zodpovednému subjektu uložila pokutu Akzo Nobel, centrálnej spoločnosti skupiny, ktorá má priamo alebo nepriamo 100 % podiel na základnom imaní svojich dcérskych spoločností. Žalobcovia vysvetľujú organizačnú a právnu štruktúru skupiny Akzo Nobel týmto spôsobom. Organizačná štruktúra sa skladá zo všeobecného ústredia Akzo Nobel NV, obchodných jednotiek a obchodných podjednotiek. Činnosti skupiny sa v skutočnosti organizujú takým spôsobom, že určitá obchodná jednotka alebo podjednotka prevádzkuje činnosť vykonávanú viacerými dcérskymi spoločnosťami Akzo Nobel, napríklad podjednotka

metylamínov a cholínchloridu zahŕňa činnosti vykonávané viacerými dcérskymi spoločnosťami Akzo Nobel. Právna štruktúra zahŕňa Akzo Nobel ako centrálnu spoločnosť skupiny, ako aj viac ako 1 000 právnických osôb, ktoré uvedená spoločnosť priamo alebo nepriamo 100 % ovláda. Tieto právnické osoby sa musia považovať za členov portfólia vykonávajúcich obchodné činnosti riadené obchodnými jednotkami a podjednotkami. V prejednávanej veci sa najmä činnosť vykonávaná obchodnou podjednotkou metylamínu a cholínchloridu uskutočňuje v mene a na účet Akzo Nobel Chemicals International, Akzo Nobel Chemicals a Akzo Nobel Functional Chemicals. Z toho vyplýva, že organizačná a právna štruktúra skupiny Akzo Nobel sú paralelné.

34 Táto skupina má teda z organizačného hľadiska dve úrovne: všeobecné ústredie zodpovedajúce za strategické záležitosti (najdôležitejšie investície, financie, právne veci a ľudské zdroje) a 20 obchodných jednotiek na priamo podriadenej úrovni. Každá jednotka má generálneho riaditeľa, riadiaci tím, oddelenie všeobecných služieb, ako aj osoby zodpovedné za prevádzkové riadenie. Pokiaľ riaditeľstvo obchodnej jednotky rešpektuje strategické finančné ciele stanovené a schválené Akzo Nobel, je úplne autonómne, pričom je viazané len „business principles“ (základnými hodnotami podnikateľského sveta, ako je podnikateľský duch, osobná integrita, spoločenská zodpovednosť, atď.) a „corporate directives“ (podnikovými smernicami v oblasti právnych a daňových vecí, ľudských zdrojov, zdravia, bezpečnosti a životného prostredia, atď.), ktoré sa uplatňujú na celú skupinu Akzo Nobel. Každá jednotka sa rozdeľuje na podjednotky, ktoré majú vlastné riadiace orgány. V prejednávanej veci vykonávali obchodné činnosti v oblasti cholínchloridu Akzo Nobel Chemicals, Akzo Nobel Functional Chemicals a Akzo Nobel Chemicals SpA.

35 Boli to práve tieto obchodné jednotky a podjednotky zodpovedné za dotknutú oblasť, ktoré nezávisle od Akzo Nobel určovali obchodnú stratégiu a činnosti. To však neznamená, že tieto jednotky alebo podjednotky disponujú rovnakou rozhodovacou právomocou vo vzťahu k dcérskym spoločnostiam. Nemožno sa totiž domnievať, že každá obchodná jednotka alebo podjednotka stanovuje obchodnú politiku svojim rôznym dcérskym spoločnostiam.

36 Podľa analýzy judikatúry uskutočnenej Akzo Nobel sa rozhodujúci vplyv, ktorý musí materská spoločnosť uplatňovať, aby jej mohla byť pripísaná zodpovednosť za konania jej dcérskej spoločnosti, musí týkať obchodnej politiky *stricto sensu* tejto spoločnosti. Komisia musí teda preukázať, po prvé, možnosť materskej spoločnosti vykonávať riadiacu právomoc do tej miery, aby zbavila dcérsku spoločnosť akejkoľvek nezávislosti v hlavných smeroch jej obchodnej činnosti, a po druhé, že k výkonu takejto právomoci naozaj došlo.

37 Napriek tomu však žalobcovia uvádzajú, že z judikatúry vyplýva domnienka, že 100 % ovládaná dcérska spoločnosť koná na základe pokynov materskej spoločnosti. Za týchto podmienok je na to, aby bola Komisia povinná v takomto prípade vyvodzovať zodpovednosť len voči dcérskej spoločnosti, potrebné, aby si táto dcérska spoločnosť vo veľkej časti určovala svoju obchodnú politiku sama. Ak sa táto okolnosť preukáže, Komisii opäť prináleží, aby preukázala, že materská spoločnosť v konkrétnom prípade skutočne vyvíjala rozhodujúci vplyv. Z toho vyplýva, že jednotková organizácia, akou je organizácia skupiny Akzo Nobel, sama osebe nebude stačiť na to, aby bolo nadbytočné preukázať skutočný vplyv materskej spoločnosti. Akzo Nobel navyše tvrdí, že Komisia v rámci svojej rozhodovacej praxe, ako aj súdy Spoločenstva vždy používajú na podoprenie predmetnej domnienky vecné dôkazy.

38 Dcérske spoločnosti Akzo Nobel si svoju obchodnú politiku vo veľkej časti určujú samy, pričom každá z nich má vlastný rozhodovací orgán. Keďže Akzo Nobel nevykonáva žiadnu hospodársku činnosť a nevyrába ani nedistribuuje žiaden výrobok, nedisponuje ani riadiacou právomocou vo vzťahu k nim v tej miere, že by ich zbavoval skutočnej nezávislosti pri určovaní smerovania ich činností na trhu. Akzo Nobel vymedzuje len všeobecnú makroekonomickú stratégiu skupiny bez toho, aby si nárokoval úlohu pri prijímaní čisto obchodných rozhodnutí. Rozhodnutia o predajných cenách a ich zvýšeniach v zásade prijímajú v rámci každej dcérskej spoločnosti marketingoví riaditelia pre dotknuté výrobky. Akzo Nobel sa teda zaoberá výlučne hlavnými strategickými otázkami (financiami, právnymi vecami, pravidlami a politikou v oblasti zdravia, bezpečnosti, životného prostredia atď.), čo vylučuje otázky obchodnej politiky. Z tohto dôvodu zodpovednosť za otázky obchodnej politiky

prináleží obchodným jednotkám a podjednotkám, ktorých súčasťami sú všetky prevádzkové dcérske spoločnosti skupiny.

39 Vnútorný medzinárodný časopis vydávaný Akzo Nobel veľmi podrobne opisuje vnútornú štruktúru dcérskych spoločností. Táto štruktúra by bola nepotrebná, ak by o obchodnej politike rozhodovala správna rada Akzo Nobel. Napriek tomu žiadna materská spoločnosť, ktorá ovláda celé základné imanie svojej dcérskej spoločnosti, jej neumožní pôsobiť bez akejkoľvek kontroly. Akzo Nobel preto určoval politiku a pravidlá v oblasti zdravia, bezpečnosti, životného prostredia, identity spoločnosti a kolektívnych zmlúv, ktoré boli dcérske spoločnosti povinné dodržiavať. Tento druh kontroly si však nemožno zamieňať s kontrolou obchodnej politiky *stricto sensu* dcérskych spoločností.

40 Okrem toho každá z dcérskych spoločností zúčastnených v tomto konaní disponuje svojou vlastnou správnou radou, pričom o obchodnej politike (určovaní cien, distribúcii) sa rozhoduje na úrovni obchodných jednotiek a podjednotiek zodpovedajúcich za dotknutý výrobok. Obrat dosiahnutý v oblasti cholínchloridu je evidovaný v účtovníctve Akzo Nobel Chemicals, Akzo Nobel Functional Chemicals a Akzo Nobel Chemicals SpA.

41 Hlavnou úlohou marketingového riaditeľa pre cholínchlorid je, tak ako o tom svedčí názov jeho funkcie, vyhotoviť projekt plánu predaja, čo sa týka množstiev, cien, palety výrobkov a marketingovej stratégie. Neexistencia písomných dôkazov podopierajúcich tieto skutkové tvrdenia nemôže znížiť hodnotu dôkazov predložených Akzo Nobel, a to najmä vzhľadom na skutočnosť, že v rámci správneho konania predložil mnohé dôkazy.

42 Keďže predmetná domnienka bola na základe predchádzajúceho vyvrátená, žalobcovia sa domnievajú, že stanovisko Komisie by bolo správne v prípade, ak by Akzo Nobel dal pokyny v súvislosti s určením cien a rozdelením trhu s cholínchloridom. Materská spoločnosť s viac ako 1 000 právnymi subjektmi však v skutočnosti naozaj nemôže dávať pokyny v oblasti cenovej politiky alebo obchodného správania, a to ani jednej zo svojich dcérskych spoločností. Komisia nepreukázala, že by Akzo Nobel vedel o porušení ani že sa na ňom priamo podieľal, ani že dával svojim dcérskym spoločnostiam pokyny, aby sa tohto porušenia dopustili. Dôkazy, z ktorých Rozhodnutie vychádza na účely pripísania solidárnej zodpovednosti za porušenie Akzo Nobel, sa netýkajú obchodnej politiky *stricto sensu* jeho dcérskych spoločností. Keďže žalobcovia preukázali, že podjednotka metylamínov a cholínchloridu disponovala prinajmenšom veľkou obchodnou nezávislosťou, Komisia by mala preukázať, že Akzo Nobel vyvíjal rozhodujúci vplyv na obchodnú politiku ostatných žalobcov alebo na obchodnú podjednotku metylamínov a cholínchloridu. Komisia však nemôže splniť túto podmienku, pretože Akzo Nobel nemal žiaden dôvod na to, aby takýto vplyv vyvíjal.

43 V tomto kontexte nie je vôbec relevantné hľadať fyzickú alebo právnickú osobu, ktorá vymenováva viceprezidentov skupiny, riaditeľov a iných zástupcov podjednotky metylamínov a cholínchloridu a ktorej sa tí zodpovedajú. Zásadnou otázkou je, či Akzo Nobel vykonával rozhodujúcu kontrolu nad obchodnou politikou svojich dcérskych spoločností alebo nad touto obchodnou podjednotkou. Práve tak by sa mohlo tvrdiť, že Rozhodnutie malo byť určené jednotke metylamínov a cholínchloridu.

44 Žalobcovia poukazujú na skutočnosť, že ak by sa všetky právnické osoby v oblasti cholínchloridu mali považovať za jednu hospodársku jednotku, nebolo by dôvodu vylúčiť Akzo Nobel Chemicals z okruhu osôb, ktorým bolo Rozhodnutie určené, len preto, že Komisia nedisponovala dostatočnými dôkazmi na preukázanie jeho zodpovednosti. Toto vylúčenie navyše odporuje tvrdeniu Komisie, podľa ktorého Akzo Nobel predstavuje jedinú spojitosť medzi výrobou cholínchloridu v Taliansku a takouto výrobou v Holandsku.

45 Žalobcovia zdôrazňujú, že Akzo Nobel v rámci správneho konania nikdy nevystupoval ako jediný partner Komisie. Každý zo žalobcov navyše poskytol advokátom, ktorí ich zastupujú, samostatné splnomocnenie.

46 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy a vzhľadom na skutočnosť, že ostatné dôkazy, z ktorých vychádzala Komisia, iné ako ovládanie celého základného imania, sú buď irelevantné alebo nesprávne, sa Akzo Nobel domnieva, že vyvrátil domnienku týkajúcu sa zodpovednosti ústrednej spoločnosti skupiny. Keďže Komisia nepredložila žiaden dôkaz preukazujúci, že Akzo Nobel vykonával rozhodujúci vplyv na obchodnú politiku svojich dcérskych spoločností, musí sa tento žalobný dôvod prijať.

47 Komisia zdôrazňuje, že podľa judikatúry možno predpokladať, že materská spoločnosť vyvíja rozhodujúci vplyv na dcérsku spoločnosť v prípade, že správanie dcérskej spoločnosti v zásade podlieha pokynom, ktoré jej dáva materská spoločnosť, teda keď materská spoločnosť definuje hlavné smery stratégie a obchodných činností svojej dcérskej spoločnosti. Na to, aby Rozhodnutie Komisie ukladajúce pokutu mohlo byť určené materskej spoločnosti, judikatúra nepožaduje, aby materská spoločnosť dala dcérskej spoločnosti pokyn na uskutočnenie porušenia. Na preukázanie solidárnej zodpovednosti totiž stačí, aby materská spoločnosť vyvíjala rozhodujúci vplyv na všeobecnú obchodnú politiku svojich dcérskych spoločností, pričom Komisia nemusí preukázať, že táto materská spoločnosť vedela o porušení alebo že sa na ňom priamo podieľala.

48 Z judikatúry vyplýva, že na vyvrátenie tejto domnienky je potrebné preukázať, že materská spoločnosť nebola schopná rozhodujúcim spôsobom ovplyvňovať obchodnú politiku svojej dcérskej spoločnosti, alebo že dcérska spoločnosť bola skutočne nezávislá. V dôsledku toho je potrebné pomocou dostačujúcich dôkazov preukázať, že materská spoločnosť nebola schopná vykonávať alebo účinne vykonávať rozhodujúci vplyv na významné strategické a obchodné činnosti svojej dcérskej spoločnosti, a to bez ohľadu na skutočnosť, že mala 100 % podiel na jej základnom imaní. Naopak

však nestačí preukázať, že dcérska spoločnosť vykonávala svoju činnosť z veľkej časti samostatne a že mala vlastnú správnu radu, pričom takýto dôkaz v prejednávanej veci v žiadnom prípade predložený nebol.

49 Žalobcovia nemôžu dôvodne tvrdiť, že vyvrátili domnienku v neprospech Akzo Nobel prostredníctvom dôkazov predložených v odpovedi na oznámenie o výhradách, ani nemôžu namietať proti zákonnosti rozhodnutia na základe dokumentov, ktoré neboli predložené v rámci správneho konania.

50 Dôkazy poskytnuté žalobcami nie sú v žiadnom prípade dostačujúce na vyvrátenie domnienky v neprospech Akzo Nobel. Žalobcovia totiž nevymedzili právnické osoby, ktoré vymenúvajú viceprezidentov skupiny, riaditeľov obchodných jednotiek, ani fyzické alebo právnické osoby, na ktorých sú viceprezidenti závislí. Komisia sa teda domnieva, že môže rozumne predpokladať, že viceprezidenti skupiny sú vymenúvaní Akzo Nobel, ktorému sa zodpovedajú za svoju riadiacu činnosť.

51 Žalobcovia vo svojej žalobe uvádzajú, že obchodná politika dcérskych spoločností nie je určovaná nimi samotnými, ale obchodnými jednotkami a podjednotkami, ktorých koordináciu a smerovanie zabezpečuje riaditeľstvo Akzo Nobel. Skutočnosť, že žalujúce dcérske spoločnosti majú vlastné správne rady, nevyhnutne neznamená, že sú pri zásadných obchodných rozhodnutiach týkajúcich sa výroby a predaja cholínchloridu úplne nezávislé. Ich príslušnosť k obchodnej podjednotke metylamínov a cholínchloridu, ktorá má vlastné riadiace orgány, svedčí o opaku. Vzhľadom na tvrdenie žalobcov, podľa ktorého sa riaditeľstvo každej obchodnej podjednotky zodpovedá riaditeľstvu obchodnej jednotky, Komisia predpokladá, že riaditeľstvo každej obchodnej jednotky sa zas ako také zodpovedá riaditeľstvu Akzo Nobel. A práve táto povinnosť odôvodňuje kvalifikáciu skupiny Akzo Nobel ako hospodárskej jednotky.

Táto skutočnosť totiž aj za predpokladu, že marketingový riaditeľ obchodnej podjednotky cholínchloridu stanovil ceny výrobku samostatne, potvrdzuje neexistenciu nezávislosti dcérskych spoločností skupiny a nevylučuje existenciu rozhodujúceho vplyvu zo strany Akzo Nobel.

52 Okrem toho sa Komisia domnieva, že tvrdenie žalobcov, podľa ktorého Rozhodnutie malo byť určené obchodnej podjednotke metylamínov a cholínchloridu, sa musí zamietnuť z dôvodu, že táto podjednotka nie je právnickou osobou, pretože jedinými právnickými osobami sú dcérske spoločnosti patriace do skupiny koordinovanej Akzo Nobel. Tieto právnické osoby sa nemôžu vyhnúť svojej zodpovednosti len z dôvodu, že sú súčasťami jednotiek bez právnej subjektivity. Postavenie Akzo Nobel ako jediného akcionára svojich dcérskych spoločností mu navyše už samo osebe dáva právomoc kontrolovať hlavné smery ich činností.

53 Dokumenty predložené žalobcami preukazujú jedine to, že bežné obchodné rozhodnutia týkajúce sa cholínchloridu prijímajú členovia riadenia obchodných podjednotiek metylamínov a cholínchloridu, avšak bez toho, aby označili osoby, ktoré vymenúvajú a zamestnávajú uvedených členov. Žalobcovia teda nevyvrátili domnienku zodpovednosti Akzo Nobel.

54 Existenciu zodpovednosti Akzo Nobel možno odôvodniť aj na základe iných dôkazov, ako je domnienka vyplývajúca zo 100 % podielu na základnom imaní dcérskych spoločností. Na základe programov riadenia sa totiž preukázalo, že každý projekt obchodnej jednotky vyžadujúci určitú investíciu musí byť v závislosti od veľkosti predmetnej investície schválený riadiacim výborom, správnou radou alebo „Supervisory Board“ Akzo Nobel. Úloha, ktorú má Akzo Nobel pri vymenúvaní riaditeľov každej obchodnej jednotky, ako aj pri určovaní jej správnych úloh, preukazuje, že spolu s týmito obchodnými jednotkami pôsobí ako jediná hospodárska jednotka. Obchodná nezávislosť sa totiž nevzťahuje len na rozhodnutia druhoradej dôležitosti,

akými sú rozhodnutia o každodennom predaji, ale aj na dôležitejšie rozhodnutia, ako sú vymenovanie vedúcich pracovníkov, určenie obchodných cieľov a výber investícií. A práve Akzo Nobel je právnickou osobou poverenou rozhodovaním o týchto otázkach.

55 Skutočnosť, že Akzo Nobel, Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International a Akzo Nobel Chemicals nevykonávajú žiadnu obchodnú činnosť, taktiež potvrdzuje názor, podľa ktorého nemožno žiadnu z týchto právnických osôb samu osebe považovať za nezávislý hospodársky subjekt.

56 Akzo Nobel navyše predstavuje jedinú vlastnícku väzbu medzi činnosťami v oblasti cholínchloridu v Taliansku a v Holandsku. Toto zistenie nie je nijak v rozpore s vylúčením Akzo Nobel Chemicals SpA z okruhu osôb, ktorým je Rozhodnutie určené. Komisia totiž nedisponovala dôkazmi, ktoré by preukazovali účasť tohto subjektu na porušení. Tento subjekt navyše nie je riadiacou spoločnosťou zodpovednou za správanie priamo zúčastnených subjektov. V žiadnom prípade však Komisia nie je povinná pripísať zodpovednosť všetkým právnickým osobám tvoriacim spoločne jeden podnik. Spoločné zastúpenie žalobcov je tiež jednou zo skutočností, ktorá svedčí v prospech analýzy Komisie.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

— Úvodné pripomienky k pripísateľnosti protiprávneho správania dcérskej spoločnosti jej materskej spoločnosti

57 Najskôr je potrebné pripomenúť, že pojem podnik v zmysle článku 81 ES zahŕňa hospodárske jednotky, ktoré pozostávajú z jednotnej organizácie osobných, hmot-

ných a nehmotných prvkov, ktoré dlhodobo sledujú konkrétny hospodársky cieľ a môžu prispieť k spáchaniu takého porušenia, aké je uvedené v uvedenom ustanovení (pozri rozsudok Súdu prvého stupňa z 20. marca 2002, HFB a i./Komisia, T-9/99, Zb. s. II-1487, bod 54, a tam citovanú judikatúru).

58 Skutočnosťou, ktorá oprávňuje Komisiu na to, aby rozhodnutie ukladajúce pokuty bolo určené materskej spoločnosti skupiny spoločností, teda nie je ani podnecovanie dcérskej spoločnosti materskou spoločnosťou, aby sa dopustila porušenia, a o to menej účasť materskej spoločnosti na porušení, ale to, že tvoria jediný podnik vo vyššie uvedenom zmysle. Je totiž potrebné pripomenúť, že právo hospodárskej súťaže Spoločenstva uznáva, že rôzne spoločnosti patriace do tej istej skupiny tvoria jeden hospodársky subjekt, a teda jeden podnik v zmysle článkov 81 ES a 82 ES vtedy, ak dotknuté podniky neurčujú svoje správanie na trhu samostatne (rozsudok Súdu prvého stupňa z 30. septembra 2003, Michelin/Komisia, T-203/01, Zb. s. II-4071, bod 290).

59 Takisto je potrebné zdôrazniť, že na účely uplatnenia a výkonu rozhodnutia Komisie v oblasti hospodárskej súťaže je potrebné ako osobu, ktorej je rozhodnutie určené, označiť subjekt, ktorý má právnu subjektivitu (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdu prvého stupňa z 20. apríla 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij a i./Komisia, nazývaný „PVC II“, T-305/94 až T-307/94, T-313/94 až T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 a T-335/94, Zb. s. II-931, bod 978).

60 V osobitnom prípade, keď materská spoločnosť má 100 % podiel na základnom imaní svojej dcérskej spoločnosti, ktorá sa dopustila protiprávneho správania, existuje jednoduchá domnienka, podľa ktorej má uvedená materská spoločnosť rozhodujúci vplyv na správanie svojej dcérskej spoločnosti (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora z 25. októbra 1983, AEG/Komisia, 107/82, Zb. s. 3151, bod 50, a rozsudok PVC II, už citovaný v bode 59 vyššie, body 961 a 984), a teda že tvoria jediný podnik v zmysle článku 81 ES (rozsudok Súdu prvého stupňa z 15. júna 2005, Tokai Carbon a i./Komisia, T-71/03, T-74/03, T-87/03 a T-91/03, neuverejnené v Zbierke — Zb. 2005, s. II-10*, bod 59). Z tohto dôvodu prináleží materskej

spoločnosti, ktorá na súde Spoločenstva namieta proti rozhodnutiu Komisie, ktorým sa jej ukladá pokuta za správanie jej dcérskej spoločnosti, aby vyvrátila túto domnienku tým, že predloží dôkazy preukazujúce nezávislosť tejto dcérskej spoločnosti (rozsudok Súdu prvého stupňa z 27. septembra 2006, Avebe/Komisia, T-314/01, Zb. s. II-3085, bod 136; pozri tiež v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora zo 16. novembra 2000, Stora Kopparbergs Bergslags/Komisia, C-286/98 P, Zb. s. I-9925, ďalej len „rozsudok Stora“, bod 29).

61 V tomto ohľade je potrebné zdôrazniť, že ak aj je pravdou, že Súdny dvor v bodoch 28 a 29 rozsudku Stora, už citovaného v bode 60 vyššie, uviedol okrem 100 % podielu na základnom imaní dcérskej spoločnosti aj ďalšie okolnosti, akými sú nespochybnenie vplyvu materskej spoločnosti na obchodnú politiku jej dcérskej spoločnosti a spoločné zastúpenie oboch spoločností v rámci správneho konania, pravdou tiež ostáva, že uvedené okolnosti boli Súdnym dvorom uvedené len s cieľom uviesť všetky skutočnosti, na ktorých Súd prvého stupňa založil svoje odôvodnenie, keď dospel k záveru, že toto odôvodnenie sa nezakladalo výlučne na ovládaní celého základného imania dcérskej spoločnosti materskou spoločnosťou. Preto skutočnosť, že Súdny dvor v tejto veci potvrdil posúdenie Súdu prvého stupňa, nemôže mať za následok zmenu zásady zakotvenej v bode 50 rozsudku AEG/Komisia, už citovaného v bode 60 vyššie.

62 Za týchto podmienok na to, aby Komisia mohla dospieť k záveru, že materská spoločnosť má rozhodujúci vplyv na obchodnú politiku dcérskej spoločnosti, stačí, že preukáže, že celé základné imanie dcérskej spoločnosti je ovládané materskou spoločnosťou. V dôsledku toho môže Komisia vyvodzovať solidárnu zodpovednosť za zaplatenie pokuty uloženej dcérskej spoločnosti voči jej materskej spoločnosti, ibaže by táto materská spoločnosť preukázala, že jej dcérska spoločnosť v podstate neuplatňuje pokyny, ktoré jej dáva, a preto sa na trhu správa nezávisle.

63 V rámci týchto úvodných pripomienok je tiež potrebné preskúmať hlavné tvrdenie vyjadrení žalobcov, podľa ktorého sa predpokladaný vplyv materskej spoločnosti z dôvodu ovládania celého základného imania jej dcérskej spoločnosti vzťahuje na hospodársku politiku *stricto sensu* tejto dcérskej spoločnosti (pozri bod 36 vyššie).

Podľa žalobcov do tejto politiky patrí napríklad distribučná stratégia a cenová stratégia. Preto by podľa tohto tvrdenia materská spoločnosť mohla vyvrátiť uvedenú domnienku tým, že by preukázala, že je to práve dcérska spoločnosť, kto riadi tieto osobitné aspekty obchodnej politiky bez toho, aby v tomto ohľade dostávala konkrétne pokyny.

64 V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že v rámci analýzy existencie jediného hospodárskeho subjektu zahŕňajúceho viacero spoločností tvoriacich jednu skupinu súd Spoločenstva skúmal, či materská spoločnosť mohla ovplyvňovať cenovú politiku (pozri v tomto zmysle rozsudky Súdneho dvora zo 14. júla 1972, ICI/Komisia, 48/69, Zb. s. 619, bod 137, a Geigy/Komisia, 52/69, Zb. s. 787, bod 45), výrobné a distribučné činnosti (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora zo 6. marca 1974, Istituto Chemioterapico Italiano a Commercial Solvents/Komisia, 6/73 a 7/73, Zb. s. 223, body 37 a 39 až 41), predajné ciele, hrubé ziskové marže, predajné náklady, „cash flow“, zásoby a marketing (rozsudok Súdu prvého stupňa z 12. januára 1995, Viho/Komisia, T-102/92, Zb. s. II-17, bod 48). V každom prípade z toho nemožno vyvodiť, že jedine tieto aspekty spadajú pod pojem obchodnej politiky dcérskej spoločnosti na účely uplatnenia článkov 81 ES a 82 ES voči jej materskej spoločnosti.

65 Z tejto judikatúry v spojení s úvahami uvedenými v bodoch 57 a 58 vyššie naopak vyplýva, že materskej spoločnosti prináleží, aby Súdu prvého stupňa predložila na posúdenie všetko, čo sa týka organizačných, hospodárskych a právnych väzieb medzi dcérskou spoločnosťou a ňou samou, o čom sa domnieva, že by mohlo preukázať, že netvoria jeden hospodársky subjekt. Z toho tiež vyplýva, že Súd prvého stupňa musí pri svojom posúdení zohľadniť všetky dôkazy, ktoré mu účastníci konania predložia, pričom ich povaha a dôležitosť sa môžu líšiť v závislosti od osobitostí vlastných jednotlivým veciam.

66 A práve na základe týchto úvah je potrebné overiť, či Akzo Nobel a jeho dcérske spoločnosti, ktorým bolo Rozhodnutie určené, predstavujú jeden hospodársky subjekt.

— O existencii jediného hospodárskeho subjektu zloženého z Akzo Nobel a jeho dcérskych spoločností, ktorým je Rozhodnutie určené

67 V prejednávanej veci účastníci konania nenamietajú proti skutočnosti, že Akzo Nobel má priamo alebo nepriamo 100 % podiel na základnom imaní svojich dcérskych spoločností, ktorým je Rozhodnutie určené. Na základe predchádzajúcich úvah teda Akzo Nobel prislúcha, aby preukázal, že uvedené dcérske spoločnosti si určujú svoju obchodnú politiku nezávisle, takže netvoria spolu s Akzo Nobel jediný hospodársky subjekt, a teda jeden podnik v zmysle článku 81 ES (pozri bod 57 vyššie).

68 V tomto ohľade je potrebné zdôrazniť, že programy riadenia predložené Akzo Nobel v rámci správneho konania (pozri bod 13 vyššie), ktoré sú súhrnne analyzované v odôvodnení č. 173 Rozhodnutia, obsahujú vo svojej úvodnej časti opis rozdelenia právomocí týkajúcich sa rozhodovacieho procesu v rámci skupiny Akzo Nobel v štrnástich oblastiach.

69 Konkrétnejšie ide o stratégiu, prevádzkový plán, investície, kúpu a predaj majetku, reštrukturalizačné plány, všeobecné prevádzkové politiky, financie, audit a účtovníctvo, ľudské zdroje, právne veci, manažment rizík, technológiu a životné prostredie, informatiku a oblasť nazvanú „Rôzne“.

70 Je potrebné upresniť, že v zmysle úvodnej časti programov riadenia:

„Podrobné právomoci a pokyny (týkajúce sa pravdepodobne otázok neuvedených v programoch riadenia Akzo Nobel) sú súčasťou osobitných usmernení a/alebo

štatútov alebo sa vyhotovujú po dohode medzi riaditeľom obchodnej jednotky alebo podjednotky a zodpovedným členom rady.

Čo sa týka dcérskych spoločností, ktoré Akzo Nobel priamo či nepriamo úplne neovláda, musí sa toto rozdelenie právomocí uplatňovať v plnom rozsahu v čo najväčšej možnej miere.“

[Detailed authorities and instructions (possibly also for items not mentioned in the Akzo Nobel Authority Schedules) are laid down in separate directives and/or charters or are agreed upon between the BU/SU manager and the responsible Board Member.

As to subsidiaries not wholly owned by Akzo Nobel, either directly or indirectly, this allocation of authorities shall be integrally enforced as much as possible.]

71 Okrem toho je potrebné skúmať viacero oblastí programov riadenia, a to stratégiu, investície, všeobecné prevádzkové politiky, audit a účtovníctvo, ľudské zdroje a právne veci.

72 Pokiaľ ide o stratégiu, z programov riadenia vyplýva, že každá obchodná jednotka alebo podjednotka pripravuje a predkladá svoj strategický plán [*dôverné*] [1] Akzo Nobel na vyjadrenie, ktorý ho následne predkladá na revíziu [*dôverné*] v rámci usmernení vyhotovených správnou radou Akzo Nobel, ktorá v rámci [*dôverné*] rozhoduje o hlavných strategických činnostiach.

1 — Skryté dôverné údaje.

73 Čo sa týka vypracovania prevádzkového plánu každej obchodnej jednotky, toto vypracovanie si vyžaduje prerokovanie s [*dôverné*] Akzo Nobel, ktorý každú otázku predkladá riadeniu Akzo Nobel, aby v rámci usmernení a cieľov skupiny rozhodlo.

74 Čo sa týka investícií (vrátane prenájmu, leasingu, postúpenia alebo nadobudnutia nehmotných aktív), každá obchodná jednotka alebo podjednotka disponuje rozhodovacou právomocou, ale len v medziach vopred dohodnutých s [*dôverné*] Akzo Nobel. Posledný uvedený rozhoduje o projektoch majúcich hodnotu nižšiu ako [*dôverné*] eur, pričom rozhodovacia právomoc bola zverená [*dôverné*], [*dôverné*] alebo [*dôverné*] v závislosti od toho, či sa dotknutá hodnota nachádza v rozpätí 2,5 a 10, 10 a 20 alebo či presahuje 20 miliónov eur.

75 Čo sa týka všeobecných prevádzkových politík, [*dôverné*] Akzo Nobel predkladá návrh týkajúci sa odvetvia činnosti, o ktorom rozhoduje [*dôverné*] v rámci [*dôverné*].

76 V oblasti auditu a účtovníctva je potrebné uviesť, že každá obchodná jednotka alebo podjednotka pravidelne poskytuje správy o výsledkoch, kým [*dôverné*] Akzo Nobel, [*dôverné*] a [*dôverné*] pravidelne skúmajú výkon na úrovni jednotiek alebo podjednotiek a na úrovni skupiny.

77 Pokiaľ ide o ľudské zdroje, obchodné jednotky alebo podjednotky sú povinné predložiť svoje návrhy týkajúce sa veľkých organizačných zmien [*dôverné*] Akzo Nobel na schválenie vo vzťahu k organizačným koncepciám, pričom konečné rozhodnutie je vyhradené [*dôverné*] Akzo Nobel. Je potrebné upresniť, že v prípade nesúladu návrhu s organizačnými koncepciami prináleží [*dôverné*] Akzo Nobel, aby rozhodol s konečnou platnosťou.

78 V súvislosti s právnymi vecami je potrebné uviesť, že čo sa týka dôležitých zmlúv v oblasti know-how, patentov, ochranných známok, spolupráce pri výskume a strategických koalícií, každá jednotka alebo podjednotka predkladá svoje návrhy [*dôverné*] Akzo Nobel, ktorý ich prerokuje v závislosti od hodnoty projektu s [*dôverné*], [*dôverné*] alebo [*dôverné*], ktorým prináleží, aby rozhodli. Právomoci sú zverené podobným spôsobom v prípade dôležitých dlhodobých zásobovacích zmlúv, a to v závislosti od dĺžky ich trvania a od finančných záväzkov, ktoré so sebou prinášajú.

79 Vo zvyšnej časti z programov riadenia vyplýva, že Akzo Nobel zasahuje prostredníctvom [*dôverné*], [*dôverné*], [*dôverné*] alebo [*dôverné*] do rozhodovacieho konania vo všetkých dotknutých oblastiach (pozri bod 69 vyššie).

80 Pri vypočutí na pojednávaní v súvislosti s týmto bodom žalobcovia tvrdili, že programy riadenia síce opisujú rozdelenie právomocí v rámci skupiny Akzo Nobel, ale nesvedčia o skutočnosti, že k uplatneniu týchto právomoci skutočne došlo aj v súvislosti s dotknutým porušením. Napriek tomu je však potrebné konštatovať, že toto tvrdenie je irelevantné v tomto štádiu preskúmania, ktoré sa zameriava na existenciu vplyvu Akzo Nobel na obchodnú politiku jeho dcérskych spoločností a nie na otázku, či Akzo Nobel u týchto spoločností konkrétne zasahoval v súvislosti s dotknutým porušením (pozri bod 58 vyššie).

81 Čo sa týka organizačného vzťahu medzi dcérskymi spoločnosťami skupiny Akzo Nobel, ktorým je Rozhodnutie určené, a obchodnej podjednotky metylamínov a cholínchloridu, stačí uviesť, že — ako zdôraznili žalobcovia (pozri bod 33 vyššie) — činnosť tejto jednotky je uskutočňovaná „v mene a na účet“ Akzo Nobel Chemicals International, Akzo Nobel Chemicals a Akzo Nobel Functional Chemicals. Keďže však Rozhodnutie môže byť určené len subjektom majúcim právnu subjektivitu (pozri bod 59 vyššie), ktoré sa navyše priamo zúčastnili na porušení alebo sú právnymi

nástupcami subjektov, ktoré sa na porušení zúčastnili (pozri bod 11 vyššie), žalobcovia nemôžu účinne tvrdiť, že Komisia mala rozlišovať medzi určovaním politiky obchodných jednotiek alebo podjednotiek skupiny a určovaním politiky dcérskych spoločností Akzo Nobel. Žalobcovia v každom prípade v bodoch 16, 17 a 54 svojej repliky upresnili, že ústrednou otázkou je to, či sa im podarilo vyvrátiť domnienku, podľa ktorej mal Akzo Nobel rozhodujúci vplyv buď na dotknutú obchodnú podjednotku, alebo na dcérske spoločnosti, ktorým je Rozhodnutie určené.

82 Za týchto podmienok je nutné dospieť podľa vzoru odôvodnenia č. 173 Rozhodnutia k záveru, že príslušní pracovníci a najmä vedenie Akzo Nobel zasahujú významným spôsobom do viacerých zásadných aspektov stratégie dotknutých dcérskych spoločností, pričom si vyhradzujú konečné rozhodnutie vo vzťahu k radu oblastí určujúcich ich smery správania na trhu.

83 Tento záver nemôže vyvrátiť ani tvrdenie, podľa ktorého rozhodnutia týkajúce sa predajných cien a zvýšení cien v zásade prijímajú marketingoví riaditelia pre dotknuté výrobky, ktorí pôsobia v rámci jednotlivých dcérskych spoločností, a najmä marketingový riaditeľ pre cholínchlorid (pozri body 38 a 41 vyššie). To isté platí o tvrdeniach založených na dvojúrovňovej štruktúre skupiny Akzo Nobel, ktorej cieľom bolo vyňať obchodnú politiku *stricto sensu* spod kontroly Akzo Nobel (pozri bod 38 vyššie). Ako sa totiž uviedlo v bode 58 vyššie, pripísanie protiprávneho správania dcérskej spoločnosti jej materskej spoločnosti si nevyžaduje dôkaz, že materská spoločnosť ovplyvňuje politiku svojej dcérskej spoločnosti v konkrétnej oblasti, ktorá je predmetom porušenia a ktorá sa v prejednávanej veci týkala distribúcie a cien. Naopak, organizačné, hospodárske a právne väzby existujúce medzi materskou spoločnosťou a jej dcérskou spoločnosťou môžu preukázať existenciu vplyvu materskej spoločnosti na stratégiu dcérskej spoločnosti a v nadväznosti na to odôvodniť skutočnosť, že sa považujú za jeden hospodársky subjekt.

84 Tvrdenie založené na existencii správnej rady v každej dcérskej spoločnosti (pozri bod 40 vyššie) toto presvedčenie nevyvracia. Každá akciová spoločnosť má totiž správnu radu vymenúvanú jej akcionármi, v prejednávanej veci prostredníctvom Akzo Nobel. Žalobcovia navyše v tomto ohľade v bode 45 svojej repliky upresnili, že viceprezidenti skupiny (ktorí riadia obchodné jednotky) sú po schválení príslušným členom správnej rady Akzo Nobel vymenovávaní za prezidentov divízií chemických výrobkov skupiny. Viceprezidenti sa zodpovedajú prezidentovi Akzo Nobel Chemicals, ktorý sa zas zodpovedá príslušnému členovi správnej rady Akzo Nobel. Okrem toho z medzinárodného časopisu vydávaného Akzo Nobel (pozri bod 39 vyššie) vyplýva, že viceprezident skupiny, ktorý stojí na čele obchodnej jednotky, zabezpečuje hierarchickú kontrolu v rámci tejto jednotky.

85 Teda aj za predpokladu, že by úvahy žalobcov týkajúce sa dôkazného bremena opísané v bode 37 vyššie boli správne, pravdou tiež ostáva, že sa im nepodarilo vyvrátiť domnienku, podľa ktorej Akzo Nobel, materská spoločnosť, ktorá má 100 % podiel na základnom imaní dcérskych spoločností, ktorým je Rozhodnutie určené, vyvíja rozhodujúci vplyv na ich politiku. Preto je potrebné dospieť k záveru, že Akzo Nobel tvorí spolu so svojimi dcérskymi spoločnosťami jeden podnik v zmysle článku 81 ES, a to bez toho, aby bolo potrebné overiť, či Akzo Nobel vyvíjal vplyv na predmetné správanie. Prvý žalobný dôvod sa preto musí zamietnuť.

O druhom žalobnom dôvode založenom na porušení článku 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003

Tvrdenia účastníkov konania

86 Žalobcovia tvrdia, že Komisia uložením pokuty Akzo Nobel Functional Chemicals ako solidárne zodpovednému subjektu porušila maximálnu možnú výšku

pokuty, ktorá je na základe článku 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003 stanovená na 10 % obratu. Keďže však Akzo Nobel Functional Chemicals dosiahol v roku 2003 obrat 124,5 milióna eur, výška pokuty (20,99 milióna eur) presiahla uvedenú maximálnu výšku pokuty.

87 V dôsledku toho, keďže zodpovednosť bola nesprávne pripísaná Akzo Nobel, neexistuje jediný hospodársky subjekt, ktorý by mohol odôvodniť výpočet maximálnej výšky pokuty 10 % obratu na základe konsolidovaného obratu. Akzo Nobel Chemicals, Akzo Nobel Chemicals International a Akzo Nobel Nederland sa navyše podľa Rozhodnutia priamo zúčastnili na porušení bez toho, aby Komisia určila, že by jeden z nich vyvíjal rozhodujúci vplyv na iného.

88 Komisia tvrdí, že maximálnu výšku pokuty 10 % obratu vypočítala na základe konsolidovaného obratu Akzo Nobel. Pojem „podnik“ má totiž ten istý zmysel v rozhodnutí č. 1/2003 aj v článkoch 81 ES a 82 ES. Akzo Nobel bol uznaný za zodpovedného z dôvodu, že spolu so svojimi dcérskymi spoločnosťami, ktorým bolo Rozhodnutie určené, tvoril jeden podnik v zmysle článku 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003. Preto sa Komisia vo vzťahu k výpočtu maximálnej výšky pokuty nedopustila žiadneho nesprávneho posúdenia.

89 Aj za predpokladu, že by Komisia nesprávne pripísala solidárnu zodpovednosť Akzo Nobel, po prvé pravdou ostáva, že žalobcovia nezaložili svoj druhý žalobný dôvod na takomto nesprávnom posúdení. Skutočnosť, že tento žalobný dôvod takýmto spôsobom rozvinuli prvýkrát až v replike, znamená, že ide o nový a v zmysle článku 48 ods. 2 rokovacieho poriadku neprípustný žalobný dôvod. Po druhé žalobcovia nežiadali o zníženie výšky pokuty v rámci výkonu neobmedzenej súdnej právomoci Súdu prvého stupňa v prípade, že by tento súd rozhodol, že Komisia nebola oprávnená rozhodnúť, že Rozhodnutie je určené Akzo Nobel. Po tretie žalobcovia netvrdili, že dcérske spoločnosti Akzo Nobel netvorili jeden podnik v zmysle nariadenia č. 1/2003.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

90 Je potrebné uviesť, že zo skutočnosti, že viacero spoločností je solidárne zodpovedných za zaplatenie pokuty z dôvodu, že tvoria jeden podnik v zmysle článku 81 ES, vo vzťahu k uplatneniu maximálnej výšky pokuty stanovenej článkom 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003 nevyplýva, že záväzok každej z nich sa obmedzuje na 10 % obratu, ktorý daná spoločnosť dosiahla počas posledného účtovného roku. Maximálna výška pokuty 10 % obratu v zmysle tohto ustanovenia sa musí vypočítať na základe celkového obratu všetkých spoločností tvoriacich jediný hospodársky subjekt konajúci ako podnik v zmysle článku 81 ES, pretože výlučne celkový obrat spoločností, z ktorých sa tento podnik skladá, môže predstavovať informáciu o veľkosti a hospodárskej sile dotknutého podniku (rozsudok HFB a i./Komisia, už citovaný v bode 57 vyššie, body 528 a 529).

91 Vzhľadom na úvahy, ktoré viedli k zamietnutiu prvého žalobného dôvodu, sa teda Komisia nedopustila nesprávneho posúdenia, keď si za základ pre výpočet maximálnej výšky pokuty zvolila konsolidovaný obrat Akzo Nobel. Druhý žalobný dôvod sa musí preto zamietnuť bez toho, aby bolo potrebné vyjadrovať sa k námietke neprípustnosti, ktorú predložila Komisia.

O treťom žalobnom dôvode založenom na porušení povinnosti odôvodnenia

Tvrdenia účastníkov konania

92 Žalobcovia tvrdia, že úvahy Komisie s cieľom preukázania zodpovednosti Akzo Nobel sa zakladali na nesprávnych dôvodoch v tom zmysle, že vecné dôkazy, na

ktoré sa v tomto zmysle odkazovalo, boli nedostatočné a neprimerané na to, aby sa dospelo k uvedenému záveru. Komisia navyše nevysvetlila, prečo uložila Akzo Nobel Functional Chemicals pokutu väčšiu ako 10 % jeho obratu. Tieto nedostatky spôsobujú, že odôvodnenie Rozhodnutia je nedostatočné, ba až neexistujúce, čo samo osebe odôvodňuje zrušenie Rozhodnutia.

93 Komisia namieta proti dôvodnosti týchto tvrdení. Rozhodnutie totiž obsahuje jasné odôvodnenie týkajúce sa zodpovednosti Akzo Nobel vyjadrené v odôvodneniach č. 172 až 175. Čo sa týka pokuty voči Akzo Nobel Functional Chemicals, Komisia sa domnieva, že nebola povinná odôvodniť jej výpočet, keďže maximálna výška pokuty predstavujúca 10 % obratu nebola presiahnutá. Rozhodnutie však v každom prípade poskytlo žalobcom všetky nevyhnutné informácie na podanie ich žalôb a uplatnenie ich tvrdení. Preto sa podľa Komisie musí aj tretí žalobný dôvod ako celok zamietnuť.

Posúdenie Súdom prvého stupňa

94 Čo sa týka odôvodnenia v súvislosti so zodpovednosťou Akzo Nobel, je potrebné pripomenúť, že povinnosť odôvodnenia predstavuje podstatnú formálnu náležitosť, ktorú treba odlišovať od otázky dôvodnosti odôvodnenia, ktorá sa vzťahuje na materiálnu zákonnosť sporného aktu (pozri rozsudok Súdneho dvora z 22. marca 2001, Francúzsko/Komisia, C-17/99, Zb. s. I-2481, bod 35 a tam citovanú judikatúru).

95 V prejednávanej veci je však nutné konštatovať, že časť tohto žalobného dôvodu vzťahujúca sa na zodpovednosť Akzo Nobel sa týka dôvodnosti odôvodnenia Rozhodnutia, ktorá bola preskúmaná v rámci prvého žalobného dôvodu (pozri body 67 až 85 vyššie). Navyše je táto časť tohto žalobného dôvodu úplne skutkovo nepodložená, pretože ani nepredkladá, ani nepodopiera tvrdenie, že došlo k porušeniu podstatných formálnych záležitostí.

96 Okrem toho sa tento žalobný dôvod v časti, v ktorej sa týka obratu Akzo Nobel Functional Chemicals, musí zamietnuť z dôvodu, že keďže nedošlo k prekročeniu maximálnej výšky obratu, ktorý mohol byť zákonne zohľadnený (pozri body 90 a 91 vyššie), Komisia nemusela výšku pokuty odôvodňovať osobitne vo vzťahu k tejto spoločnosti. Tretí žalobný dôvod sa preto musí zamietnuť.

97 Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že žaloba sa ako celok musí zamietnuť.

O trovách

98 Podľa článku 87 ods. 2 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý nemal vo veci úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže žalobcovia nemali vo veci úspech, je namieste zaviazať ich v súlade s návrhom Komisie na náhradu trov konania.

Z týchto dôvodov

SÚD PRVÉHO STUPŇA (druhá komora)

rozhodol a vyhlásil:

1. Žaloba sa zamieta.

2. **Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Nederland BV, Akzo Nobel Chemicals International BV, Akzo Nobel Chemicals BV a Akzo Nobel Functional Chemicals BV sú povinní nahradiť trovy konania.**

Meij Forwood Papasavvas

Rozsudok bol vyhlásený na verejnom pojednávaní v Luxemburgu 12. decembra 2007.

Tajomník

E. Coulon

Zastupujúci predseda komory

A. W. H. Meij

Obsah

Okolnosti predchádzajúce sporu a napadnuté rozhodnutie ..... II - 5055

Konanie a návrhy účastníkov konania ..... II - 5061

Právny stav ..... II - 5063

1. O prípustnosti žaloby, čo sa týka Akzo Nobel Nederland, Akzo Nobel Chemicals International a Akzo Nobel Chemicals ..... II - 5063

Tvrdenia účastníkov konania ..... II - 5063

Posúdenie Súdom prvého stupňa ..... II - 5064

2. O veci samej ..... II - 5065

O prvom žalobnom dôvode založenom na nesprávnom pripísaní solidárnej zodpovednosti Akzo Nobel ..... II - 5065

Tvrdenia účastníkov konania ..... II - 5065

Posúdenie Súdom prvého stupňa ..... II - 5073

— Úvodné pripomienky k pripísateľnosti protiprávneho správania dcérskej spoločnosti jej materskej spoločnosti ..... II - 5073

— O existencii jediného hospodárskeho subjektu zloženého z Akzo Nobel a jeho dcérskych spoločností, ktorým je Rozhodnutie určené ..... II - 5077

O druhom žalobnom dôvode založenom na porušení článku 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003 ..... II - 5082

Tvrdenia účastníkov konania ..... II - 5082

Posúdenie Súdom prvého stupňa ..... II - 5084

O treťom žalobnom dôvode založenom na porušení povinnosti odôvodnenia .. II - 5084

Tvrdenia účastníkov konania ..... II - 5084

Posúdenie Súdom prvého stupňa ..... II - 5085

O trovách ..... II - 5086